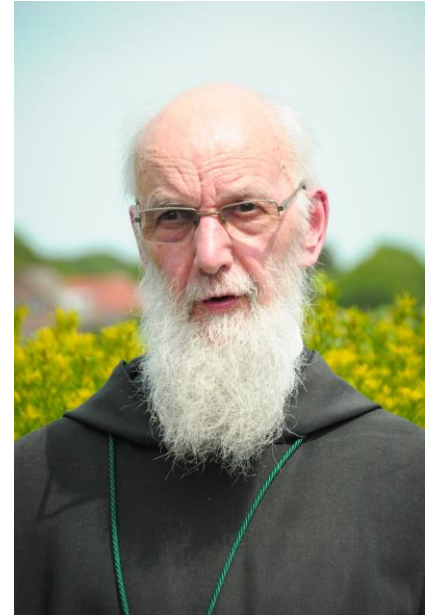

Op weg naar een luisterende Kerk

“In het synodaal proces moeten we het hebben over het leven, leven in overvloed.”

“Heb je toevallig de column van Bram van de Beek gelezen, gisteren in het Nederlandse Dagblad?”, vraagt broeder Thijs, voordat ik ook maar een vraag heb kunnen stellen over synodaliteit. Hij is ontsteld over de nieuwe wedloop op zeldzame metalen die professor van de Beek beschrijft: de exploitatie van rotsblokken die om de zon draaien. Een nieuw tijdperk van kolonialisme, maar dan in de ruimte. Hoofdschuddend zegt broeder Thijs: “De strijd om macht en bezit gaat maar door. Waanzin!”

Een maand geleden woedde er een hevige storm in Noord-Holland, vertelt hij. “Je realiseert je door zo’n storm dat alles in één klap kan veranderen. Mensen denken dat alles maakbaar is, dat de techniek alle problemen zal oplossen. Maar van dat waanidee moeten we gauw weg.” Ons gesprek gaat nog even door over hoe het huidige systeem van productie en consumptie de aarde verwoest. “Laten we hopen dat we tijd van leven krijgen om het tij te keren. Zonder aarde kunnen we niet leven”, merkt broeder Thijs ietwat pessimistisch op.

Deze zorg om de aarde klinkt ook door in de manier waarop hij naar het synodaal proces kijkt. “Ook in het christendom hebben we nog een slag te maken”, zegt hij. “De spiritualiteit was en is heel individualistisch en vergeestelijkt. Dat moet je allemaal niet afschaffen, maar wel bijstellen met de kennis die we nu hebben. Zonder lichaam kunnen we niet.”

Het gesprek moet wat hem betreft dus niet alleen gaan over de manier waarop we met elkaar als gelovigen omgaan in de Kerk, maar ook waar we het over hebben met elkaar. “Met de huidige gevoeligheid is duidelijk dat we het ook moeten hebben over de aarde waarop we leven. Dan gaan we hopelijk zien dat we gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben.”

Luisteren met oor en oog

Luisteren is een centraal begrip in het synodaal proces. Daarover heeft de Benedictijnse traditie behartenswaardige dingen te zeggen, aldus broeder Thijs. “De regel van Benedictus begint met Ausculte, ‘luister’, het eerste woord van de Proloog. Het gaat om een aandachtig luisteren. Maar Benedictus voegt er nog een andere formulering aan toe die niet zonder betekenis is, namelijk *inclina aurem cordis tui*, 'neig het oor van je hart'. Dat is een kostbare zinsnede. In onze huidige cultuur is luisteren vaak het oppakken van informatie. Dat is niet onbelangrijk, maar wat zou het leven niet winnen als we ook zouden luisteren met het hart. Dat is van belang voor het synodaal proces waar we pogen te luisteren naar de Geest. Daar is naast het hoofd ook het hart mee gemoeid. Waar een van de twee ontbreekt in het luisterproces komen we in de onzalige polarisatie terecht die we momenteel op zoveel plekken aan het werk zien. In de kerk en in de samenleving en soms ook in onze gemeenschappen.

Communicatie, echt naar elkaar luisteren, heeft nog meer aspecten Ook het lichaam spreekt een taal: de blik waarmee men kijkt, de gebaren. Ook die vragen aandacht in het synodaal proces. Communicatie is meer dan alleen met elkaar praten. Het gesprek zal er anders uitzien

als we daarbij het samen wandelen, het samen eten en het samen zingen en vieren niet vergeten. Dat hoort allemaal bij het leven en daarmee bespeel je andere snaren. Dan krijgt het samen op weg een veel bredere bedding.

We moeten er ook voor waken dat het synodaal proces zich niet teveel toespitst op binnenkerkelijke kwesties. Laten we Gods zorg voor de wereld met al wat daar gaande is niet vergeten. Synodaal betekent samen op weg gaan als gelovigen. Een weg is iets anders is als een boek. Een boek is af, een weg is een parcours. Je weet niet wat je allemaal tegenkomt: storm of ziekte. Maar we gaan de weg aan de hand van Jezus.”

Spanning uithouden

Ons gesprek vindt plaats net na de Wereldjongerendagen in Lissabon. Broeder Thijs merkt op dat er tijdens dat evenement kansen zijn gemist om duidelijke tekens te stellen van synodaal met elkaar omgaan. “Tijdens de afsluitende eucharistieviering bijvoorbeeld zaten duizenden priesters en bisschoppen op de eerste rij. Er waren een half miljoen jongeren. Het had zo’n mooie tekenwaarde gehad als bisschoppen en priesters tussen de jongeren hadden gestaan! Ik zie daar iets van de oude theologie, waar de gedachte was dat gewijden meer genade verdienen. Die theologie is niet langer houdbaar.

Ik ben mij ervan bewust dat het niet eenvoudig is om de kerkelijke cultuur om te buigen naar meer samen optrekken, meer luisterbereidheid. De katholieke traditie is immers behoorlijk hiërarchisch. Aan de ene kant geloven wij dat wij als gedoopten broeders en zusters zijn van elkaar. Aan de andere kant heeft de clerus eigen verantwoordelijkheden en taken. Daar zit een spanning. En dat vraagt om fijngevoeligheid en onderscheiding bij alle partijen en dat betekent vermoedelijk ook dat we soms moeten pauzeren, spanningen uithouden en goed benutten.

Dat is op het ogenblik een zware opgave niet alleen in de kerk maar ook in de samenleving. Want op veel plekken nemen mensen stellingen in. Hoe daar beweging in te krijgen? We moeten bidden dat we ruimte geven aan de Geest. En vragen dat we onze eigen vooroordelen en stellingen onderkennen. Dat we open staan om te luisteren naar het goede van de ander. We mogen ervan uitgaan dat ook de ander de Heer wil dienen. Laten we ervoor waken dat we niet te snel de deur dichtslaan. Want dat is alleen verlies.

Samen vieren is daarbij een belangrijke hulp. Want echt vieren is loskomen van stellingen. Wanneer we vieren zijn we niet met onszelf bezig. We verwachten het van de andere kant. Laten we samen een loflied zingen dat we het leven hebben gekregen.”

Levende traditie

“Het synodaal proces moet gericht zijn op de volheid van leven,” zegt broeder Thijs. Daarmee zijn we terug bij zijn zorg om de aarde. “In het synodaal proces moeten we het hebben over het leven. Wat komen we tegen? Wat vereist dat? Als we alleen maar vast willen blijven houden aan oude tradities, staan we stil. Leven is nooit stilstand. Onze tijd vraagt om nieuwe tradities. Dat doen we onder leiding van de Heer, die niets liever wilde dan de wil van de Vader te doen. En de Schrift zegt ons dat het zijn verlangen is dat wij leven hebben in overvloed. Je redt de wereld niet met normen en regels. Je redt door mee te lopen, je te laten leiden door de Heer. En soms weten we het even niet. Maar we houden elkaar vast.”

Gerard Moorman